

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) WIELKA-POHULANKA 19-7.

Nr. Wilno, dnia 28 kwietnia 1934 r. 1052.-

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

	Dział.	Str.
1. "Liet.Aidas" o litewskiej inicjatywie kierunku ^w współpracy państw bałtyckich.-	I.	1.
2. "Liet.Zinios" o niebezpieczeństwie niemieckim.-	"	2.

K r o n i k a .

3. Memorjał litewski do krajów bałtyckich w sprawie solidarności państw bałtyckich.-	"	"
4. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych w związku z podpisaniem litewsko-estońskiego paktu handlowego.-	"	"

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

5. Sprawa usunięcia 14 dzieci z ogródka dziecięcego w Wilkomierzu.-	IV-	"
6. Sprawa obowiązku meldowania dzieci uczących się w domu i szkołach prywatnych.-	"	3.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

7. Prof.Zalkauskas o budzeniu świadomości litewskiej na obszarze Kłajpedy.-	VII.	"
---	------	---

x

x

x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Liet.Aidas" o litewskiej inicjatywie w kierunku współpracy państw bałtyckich. "Liet.Aidas" Nr.94 z 26.IV.1934 r. Art.p.t."Inicjatywa litewska". Streszczenie:

Dzień 25 kwietnia wpisany zostanie wielkimi literami w historię stosunków państw bałtyckich. W dniu tym dokonano pierwszego bodaj urzędowego kroku, zmierzającego w konkretnej formie do realizacji idei ściślejszej współpracy krajów bałtyckich. W dniu tym rząd litewski przez posłów swych w Rydze i Tallinie wręczył rządowi łotewskiemu i estońskiemu memorjał, w którym konkretnie wykladał swe poglądy w sprawie solidarności i współpracy państw bałtyckich i przedłożył zasady, na podstawie których możnaby dążyć do wzmocnienia i rozszerzenia tej współpracy. W ten sposób dzień 25 kwietnia uważać należy za początek oficjalnej wymiany zdań państw bałtyckich w sprawie formalnych podstaw związku bałtyckiego. Stanowi to niewątpliwie w życiu politycznym państw bałtyckich zdarzenie doniosłe, którego konsekwencje mogą zadecydować o całym dalszym przebiegu polityki państw bałtyckich.

Fakt inicjatywy litewskiej stanowi nową wskazówkę, iż Litwa sprawą współpracy państw bałtyckich żywo się interesuje. Memorjał z 25 kwietnia winien ostatecznie rozproszyć rozsiewane umyślnie czy nieumyślnie wśród północnych sąsiadów Litwy wątpliwości, co do stanowiska litewskiego w sprawie zbliżenia państw bałtyckich. Memorjał z 25 kwietnia winien przekonać, że Litwa nie tylko nie unika zbliżenia z państwami bałtyckimi, lecz, jak uważała, tak też uważa to zbliżenie za jedno z najważniejszych swych zadań w polityce zagranicznej.

Istotnie na Litwie niema dwóch zdań co do potrzeby ścisłej współpracy państw bałtyckich. Współpraca ta w oczach społeczeństwa litewskiego stanowi zasadniczy warunek nie tylko wszechstronnego postępu tych krajów, lecz przede wszystkim obrony i wzmocnienia ich niepodległości. Ten pogląd litewski na stosunki z państwami bałtyckimi niejednokrotnie już wyraził się przez usta odpowiedzialnych mężów stanu. M.in. wypowiedział się w tej sprawie 24 lutego podczas obchodu estońskiego święta narodowego litewski minister Spraw Zagr. dr.Zaunius.

Ze względu na to, że niepodległość wszystkich trzech państw bałtyckich jest dla nich bezspornym wspólnym interesem żywotnym, obrona tej niepodległości stanowi pierwszą najważniejszą podstawę współpracy krajów bałtyckich. Z tego wynikają samo przez się inne żądania. Narody litewski, łotewski i estoński utrzymały niepodległość dzięki swej niezłomnej woli samodzielnego stanowienia o swym losie. W związku z tem wola ta jest jedną z najważniejszych podstaw wolności narodów bałtyckich. Osłabianie tej woli winno być oceniane jako zamach na wolność krajów bałtyckich.

Następnym warunkiem trwałości związku bałtyckiego jest powstrzymanie się państw bałtyckich zarówno od wewnętrznych, jak też zewnętrznych działań, mogących wyrządzić szkodę państwu zainteresowanemu specyficznym problemem. Zaznaczył to już w swym przemówieniu 24 lutego dr.Zaunius.

Takie by powinno być w ogólnych zarysach podstawy współpracy trzech państw bałtyckich, o ile współpraca ta ma być trwała i owocna. Należy sądzić, że memorjał wręczony przez rząd litewski 25 kwietnia, wywołany został właśnie powyżej wyłożonemi ideami. Jednak z posunięcia tego nie należałoby czynić wniosku, że Litwie w sprawie współpracy państw bałtyckich chodzi więcej o formę, niż o wyniki praktyczne. Litwa troszczyła się i troszczy również o unormowanie interesów praktycznych z Łotwą i Estonją, o czem świadczą podpisane z temi państwami traktaty. Właśnie w tych dniach odbyła się wymiana dokumentów ratyfikacyjnych odnośnie podpisanego niedawno traktatu handlowego z Estonją. Jest to niewątpliwie ważny wypadek w stosunkach litewsko-estońskich.

Co się tyczy inicjatywy litewskiej w sprawie formalnego zbliżenia państw bałtyckich, konsekwencje posunięcia z 25 kwietnia zależą będą, rzecz prosta, od tego, jak memorjał litewski przyjęty będzie w Łotwie i Estonji. W każdym razie rząd litewski uczynił to, co mu należało w obecnych warunkach uczynić.-

"Liet.Zinios" o niebezpieczeństwie niemieckim."Liet.Zinios" Nr.95 z 26.IV.1934 r. Art.p. t."Po zmianie". Streszczenie:

Niedawne są czasy, kiedy w Polsce bardzo aktualna była kwestja zajęcia Prus Wschodnich. Pamiętne są jeszcze alarmy niemieckie w tej sprawie. W tym samym mniej więcej czasie litewski poeta-historyk Maironis opublikował artykuł, w którym dowodził praw litewskich, a poczęści i polskich do Prus Wschodnich i wyciągał z tego wnioski logiczne. Teza Maironisa okazała się na danych historycznych: w Prusach Wschodnich dawniej mieszkali Litwini; obecnie jest wielu Litwinów w okolicach Tylży i Królewca i stąd właśnie litewskie prawa do Prus Wschodnich. Podobnie Maironis wykazywał prawa polskie.

Życie jednak biegnie naprzód i wciąż się zmienia. Dziś Polacy nietylko nie mówią o zajęciu Prus Wschodnich, lecz zatroszczyli się sami o obronę przed niemieckim Drang nach Osten. Ucichł też głos Maironisa.

Rzecz prosta, prawda pozostaje prawdą. W Prusach Wschodnich mieszka wielu Litwinów, jest wiele miejscowości litewskich i t.d. Zmieniły się jedynie warunki. Litwini w nieludzki sposób są germanizowani. Germanizacja nie ogranicza się do Prus Wschodnich. Odbywa się ona z całą intensywnością również w Kłajpedzie. Wystarczy fakt, że w pow.kłajpedzkim na 97 szkół tylko w 8 szkołach językiem wykładowym jest litewski. Nie należy zaś zapominać, że conajmniej 80% uczniów tych szkół stanowią dzieci litewskie, których rodzice w domu mówią po litewsku, w kościołach modlą się po litewsku i t.d.

Dlaczegoż ich dzieci uczą się po niemiecku? Jest to wynikiem tendencji do germanizowania. W ciągu 5 - 6 lat pod rządami litewskimi proces germanizacyjny na obszarze Kłajpedy posunął się znacznie naprzód. Wyrok Trybunału Haskiego, który wyjaśnił konwencję kłajpedzką na korzyść Państwa Litewskiego, obrócił się w nicość, gdyż nikt go nie wykonuje. Konwencja nie ma mocy. Hitlerowscy fałszyści- słysząc ciągle pochwały tak się rozzuchwalili, że niczem się nie krępują i otwarcie wszelkimi środkami terroryzują ludność Kłajpedy i germanizują kraj.-

K r o n i k a .

Memorjał litewski do krajów bałtyckich w sprawie solidarności państw bałtyckich."Liet.Zinios" Nr.95 /IV.1934/:26 kwietnia przedstawiciele Litwy w Tallinie i Rydze na zlecenie swego rządu wręczyli rządowi łotewskiemu i estońskiemu memorjał, w którym rząd litewski wyraził swój pogląd na sprawę solidarności państw bałtyckich i dalszej jej współpracy.-

Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych w związku z podpisaniem litewsko-estońskiego paktu handlowego."Liet.Aidas" Nr.94 /IV.1934/:26 kwietnia w litewskim M.S.Z. odbyła się wymiana dokumentów ratyfikacyjnych pomiędzy Litwą a Estonją. Dokumenty te związane są z podpisanym w swoim czasie litewsko-estońskim paktem handlowym.-

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOSCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

Sprawa usunięcia 14 dzieci z ogródka dziecięcego w Wilkomierzu."Dzień Kowieński" Nr.94 /IV.1934/:W swoim czasie podawał "Dzień Kowieński", że inspektor szkół powszechnych zażądał usunięcia z ogródka dziecięcego w Wilkomierzu 14-ga dzieci, których rodzice nie są zapisani w paszportach, jako Polacy. W związku z tem T-stwo "Oświata"utrzymujące ogródek, złożyło skargę do M-stwa Oświaty. 16 kwietnia towarzystwo otrzymało do Ministerstwa odmowną odpowiedź na swą skargę. W motywach odpowiedzi M-stwo oświadcza, że ustawa rozciąga się nietylko na szkoły powszechne, lecz również na ogródki dziecięce, jako na instytucje publicznego nauczania i wychowania. Wobec powyższego stanowiska M-stwa Oświaty, wypędło z ogródka w Wilkomierzu usunąć 14 dzieci. W ogródku pozostało obecnie tylko 8 dzieci.-

W sprawie "Prace Komisji Historycznej" Nr. 10 z 26.IV.1954 r. str. 12

W sprawie "Prace Komisji Historycznej" Nr. 10 z 26.IV.1954 r. str. 12

W sprawie "Prace Komisji Historycznej" Nr. 10 z 26.IV.1954 r. str. 12

K r o t k a

W sprawie "Prace Komisji Historycznej" Nr. 10 z 26.IV.1954 r. str. 12

W sprawie "Prace Komisji Historycznej" Nr. 10 z 26.IV.1954 r. str. 12

IV. PRACE KOMISJI I INNYCH WNIOSKI

K r o t k a

W sprawie "Prace Komisji Historycznej" Nr. 10 z 26.IV.1954 r. str. 12

Sprawa obowiązku meldowania dzieci uczących się w domu i szkołach prywatnych. "Dzień Kowieński" Nr. 94 /IV.1934/: Rozporządzenie o obowiązku meldowania dzieci uczących się w domu i szkołach prywatnych dotyczy wszystkich mniejszości Litwy z wyjątkiem mieszkańców Kowna, Szawel, Poniewieża, Wilkomierza i Marjampola. Mieszkańcy pomienionych miast mogą powiadomić kierowników szkół litewskich o nauczaniu swych dzieci w domu lub w szkołach prywatnych do dnia 1 sierpnia każdego roku.-

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Prof. Żalkauskas o budzeniu świadomości litewskiej na obszarze Kłajpedy. "Rytas" Nr. 94 z 26.IV.1934 r. Profesor uniwersytetu kowieńskiego Żalkauskas wygłosił w związku z "Tygodniem kultury humanistycznej" następujący odczyt w sprawie budzenia świadomości litewskiej na obszarze Kłajpedy. Streszczenie:

Istotą i hasłem litewskiej świadomości kłajpedzian jest: "Urodziliśmy się Litwinami i Litwinami chcemy być". Droga litewkości jest drogą krzyżową. Przed kilkudziesięciu laty inteligencji Litwini nie byli Litwinami. Ulegli oni polonizacji, rusyfikacji i t.d. Dopiero w okresie "Auszry" i "Varpasa" synowie rolników zaczęli budzić litewską świadomość narodową i cały naród. Odzyskali też oni niepodległość, lecz nie całkowicie. Wilno pozostaje w rękach polskich. Na Zachodzie zaś odzyskali Litwini tylko Kłajpedę, zaś ziemie litewskie pomiędzy Niemnem a Pregolą pozostały przy Niemcach.

W XVIII-tym wieku kraj pruski był całkiem jeszcze litewski. 30% ludności mówiło po litewsku. W 1870 r. druga Rzesza zaczęła prowadzić silniejszą akcję germanizacyjną. Rozpoczęła się niemiecka manja wielkości imperjalistycznej i chęć rządzenia w Europie. W wyniku tej akcji w 1910 r. jedynie 5% ludności mówiło w Prusach po litewsku. W ciągu 100 lat litewskość w Prusach zmniejszyła się o 20%.

Światowa wojna zmieniła mapę Europy. W 1923 r. obszar Kłajpedy niemal cudem przyłączył się do Wielkiej Litwy. Wtedy na obszarze Kłajpedy mówiło po litewsku do 63% ludności, zaś w samej Kłajpedzie - 26,6%. Litwa odzyskała kraj litewski. Obszar kłajpedzki jest patryjotyczny i bardzo się mylą litewscy patryjoci, oskarżając kłajpedzian o brak patryjotyzmu. Kłajpedzianie, będąc w ciągu 700-set lat pod obcymi rządami, utrzymali litewskość.

Po odłączeniu od Niemiec obszaru Kłajpedy, germanizacja się nie zmniejszyła. Agitatorzy partyj niemieckich w Kłajpedzie zdołali rozagitować ludność kłajpedzką i uzyskać większość w sejmiku. Rządzili oni według statutu, a jak go rozumieli, wynika z tego, jakie było dotychczas używanie języka litewskiego i niemieckiego. Na 256 szkół w Kłajpedzie 232 szkoły niemieckie. Szkół litewskich jest tylko 24, z czego 13 prywatnych i tylko 11 utrzymywanych przez Dyrektorjat. Dzieci w szkołach litewskich jest zaledwie ok. 5%. Nauczyciele języka litewskiego Niemcy sami po litewsku nie umieją. Gdy się zapyta dzieci, kto jest prezydentem, odpowiadają, że Hindenburg. Na pytanie, gdzie jest stolica, odpowiadają, że w Berlinie.

Z chwilą dojścia hitlerowców do władzy, akcja hitlerowska jeszcze bardziej się wzmożła. Według haseł hitlerowskich, ekspansja niemiecka powinna się kierować tylko na Wschód. Przypomina się i wyśpiewuje się stare piosenki krzyżackie "Nach Osten wollen wir reiten".

Na pierwszym planie, jeżeli chodzi o Wschód, znajduje się Litwa. Ruch hitlerowski znajduje uznanie wśród rolników kłajpedzkich. Zostało dowiedzione, że hitlerowcy kłajpedzcy szykowali się do przyłączenia Kłajpedy do Niemiec i do zbrojnego oporu. Wytepienie ludzi, którzy omamili kłajpedzian, jest pierwszorzędnym zagadnieniem Narodu i Państwa Litewskiego. Organy rządowe muszą to uczynić, nie stawiając kwestji, w jaki sposób to przeprowadzić. Cały naród musi stanąć do walki. Słusznie prof. Römer powiedział, że walka w Kłajpedzie jest walką o całą Nadbałtykę.

Poraz drugi wypada Litwie zdawać egzamin niepodległości. Potwór, zmiążdżony pod Grunwaldem znowu podnosi głowę.

B7

Przeważającą rolę w życiu kowieńskim odegrał w tym czasie wybitny badacz literatury i kultury litewskiej, profesor Uniwersytetu Kowieńskiego, dr. Józef Kowieński. W 1934 r. w ramach "Biuletynu Kowieńskiego" Nr. 1083, Kowieński przedstawił w artykule "O literaturze litewskiej" wybitny przegląd literatury litewskiej, w którym przedstawił historię literatury litewskiej od czasów starożytności do chwili obecnej. Wskazał na jej wieloletnią tradycję i bogactwo, które przetrwało mimo trudnych warunków historycznych. Wskazał również na jej rolę w kształtowaniu świadomości i kultury litewskiej.

VII. SPRAWY KULTURALNE.

W tym roku, 28.IV.1934 r., w ramach "Biuletynu Kowieńskiego" Nr. 1083, Kowieński przedstawił w artykule "O literaturze litewskiej" wybitny przegląd literatury litewskiej, w którym przedstawił historię literatury litewskiej od czasów starożytności do chwili obecnej. Wskazał na jej wieloletnią tradycję i bogactwo, które przetrwało mimo trudnych warunków historycznych. Wskazał również na jej rolę w kształtowaniu świadomości i kultury litewskiej.

W tym roku, 28.IV.1934 r., w ramach "Biuletynu Kowieńskiego" Nr. 1083, Kowieński przedstawił w artykule "O literaturze litewskiej" wybitny przegląd literatury litewskiej, w którym przedstawił historię literatury litewskiej od czasów starożytności do chwili obecnej. Wskazał na jej wieloletnią tradycję i bogactwo, które przetrwało mimo trudnych warunków historycznych. Wskazał również na jej rolę w kształtowaniu świadomości i kultury litewskiej.

W tym roku, 28.IV.1934 r., w ramach "Biuletynu Kowieńskiego" Nr. 1083, Kowieński przedstawił w artykule "O literaturze litewskiej" wybitny przegląd literatury litewskiej, w którym przedstawił historię literatury litewskiej od czasów starożytności do chwili obecnej. Wskazał na jej wieloletnią tradycję i bogactwo, które przetrwało mimo trudnych warunków historycznych. Wskazał również na jej rolę w kształtowaniu świadomości i kultury litewskiej.

W tym roku, 28.IV.1934 r., w ramach "Biuletynu Kowieńskiego" Nr. 1083, Kowieński przedstawił w artykule "O literaturze litewskiej" wybitny przegląd literatury litewskiej, w którym przedstawił historię literatury litewskiej od czasów starożytności do chwili obecnej. Wskazał na jej wieloletnią tradycję i bogactwo, które przetrwało mimo trudnych warunków historycznych. Wskazał również na jej rolę w kształtowaniu świadomości i kultury litewskiej.

W tym roku, 28.IV.1934 r., w ramach "Biuletynu Kowieńskiego" Nr. 1083, Kowieński przedstawił w artykule "O literaturze litewskiej" wybitny przegląd literatury litewskiej, w którym przedstawił historię literatury litewskiej od czasów starożytności do chwili obecnej. Wskazał na jej wieloletnią tradycję i bogactwo, które przetrwało mimo trudnych warunków historycznych. Wskazał również na jej rolę w kształtowaniu świadomości i kultury litewskiej.

W tym roku, 28.IV.1934 r., w ramach "Biuletynu Kowieńskiego" Nr. 1083, Kowieński przedstawił w artykule "O literaturze litewskiej" wybitny przegląd literatury litewskiej, w którym przedstawił historię literatury litewskiej od czasów starożytności do chwili obecnej. Wskazał na jej wieloletnią tradycję i bogactwo, które przetrwało mimo trudnych warunków historycznych. Wskazał również na jej rolę w kształtowaniu świadomości i kultury litewskiej.

W tym roku, 28.IV.1934 r., w ramach "Biuletynu Kowieńskiego" Nr. 1083, Kowieński przedstawił w artykule "O literaturze litewskiej" wybitny przegląd literatury litewskiej, w którym przedstawił historię literatury litewskiej od czasów starożytności do chwili obecnej. Wskazał na jej wieloletnią tradycję i bogactwo, które przetrwało mimo trudnych warunków historycznych. Wskazał również na jej rolę w kształtowaniu świadomości i kultury litewskiej.

W tym roku, 28.IV.1934 r., w ramach "Biuletynu Kowieńskiego" Nr. 1083, Kowieński przedstawił w artykule "O literaturze litewskiej" wybitny przegląd literatury litewskiej, w którym przedstawił historię literatury litewskiej od czasów starożytności do chwili obecnej. Wskazał na jej wieloletnią tradycję i bogactwo, które przetrwało mimo trudnych warunków historycznych. Wskazał również na jej rolę w kształtowaniu świadomości i kultury litewskiej.